

NARODNA STRAŽA

UREDNIŠTVO I UPRAVA: „NARODNA STRAŽA“
SIBENIK. — RUKOPISI SE NE VRAĆAJU. — NE-
BILJEGOVANA SE PISMA NE PRIMAJU.

IZLAZI SVAKE SUBOTE

POJEDINI BROJ Kr. 6.

PRETPLATA „NARODNE STRAŽE“ IZNOSI GO-
DIŠNJE Kr. 200. — ZA INOZEMSTVO Kr. 400.
OGLASI PO CIJENIKU.

Br. 41.

Šibenik, 31. listopada 1923.

God. III.

Željezničke tarife.

Povodom vijesti, koje stavljaju u izgled izgradnju Ličke željeznice kroz iduću godinu, stavljena su na pretres razna pitanja od velike važnosti. Ističe se potreba preuredenja lučkih naprava i namještaja, osobito u Šibeniku i Splitu, kamo će prirodno gravitirati sav promet Ličke željeznice. Treba graditi velike magaze podesne da prime goleme količine robe. Treba proširiti željezničke stanice, preurediti prugu od Knina do mora, da bude odgovarala daleko većim zahtjevima novog prometa i t. d. Sva ova pitanja treba bez dvojbe urediti, i urediti će se prije ili kasnije, jer će to zahtijevati potrebe i razvitak prometa, koji neće više biti samo lokalnog značaja, nego državnog, dapače međunarodnog domačaja.

Nego osim gorespomenutih pitanja nabačeno je i tarifalno pitanje u vezi sa Ličkom željeznicom. „Novo Doba“ u Splitu u broju 237 bavi se ovim pitanjem i donosi članak navodno iz „privrednih krugova“. U koliko jezgra toga članka nije drugo nego plediranje za „izjednačenje“ željezničkog nola za trgovinu između unutrašnjosti i primorskih luka, obzorje „privrednih krugova“ koji to traže, sasvim je usko, ograničeno na egoistične i lokalne interese jedne luke, na štetu svih drugih, na štetu prirodnog razvitka prometa i trgovine, na štetu samog saobraćaja i željezničke uprave.

Mi zahvaljujemo dočimim „privrednim krugovima“ na očinskoj brizi za naš Šibenik, kada se oni boje, da nebi štetovali interese luke Šibenske, ako se ne stvori nešto umjetna i izhitrena izjednačenje nola, kako bi sama jedna luka mogla da svu trgovinu proguta. Dakle da se jasnije izrazimo; iz Zagreba na pr. do Sušaka, do Bakra, do Šibenika i do Splita imao bi se uvesti jednaki nol. Koliko se plaća za 6 sati vožnje imalo bi se plaćati i za 19 i 20 sati vožnje. Inače, kažu naivno ti „privredni krugovi“, „sve bi gutao Sušak“. Pa to je strašno! Zašto da sve ne guta Split?

Dakle geografske pogodnosti veće blizine unutrašnjem središtu, prirodne pogodnosti naših luka i njihovih namještaja; posebne trgovačke sposobnosti stanovnika pojedinih luka, njihove tradicije i težnje za što većim napretkom; mogućnost ispravne konkurencije; toga regulatora svega gospodarskog života, — sve bi se to imalo mahom presjeći, sve bi se to imalo tarifalnim potezom pera imalo uništiti, samo da jedna ili druga luka „sve proguta“!

Svaka luka ima svoje posebne prednosti, koje joj u prvom redu daje njezin geografski položaj; svaka luka ima tako rekući svoj sferu interesa, koju se ne smije dirati protuprirodnim, nasilnim mjerama, jer se ove osvećuju, stvaraju abnormalne situacije na opću štetu trgovine i prometa.

Čim je bila izgrađena postojeća krunj-željeznica do Knina, isti „privredni krugovi“ bacili su na tapet pitanje izjednačenja nola na pruzi Perković-Šibenik-Split. Svaki je uvidio absurdnost toga prohtjeva. Zašto oduzeti Šibeniku prednost, koju mu daje veća blizina njegovom zaleđu? Luka je naša prirodna, ogromna, ne treba stotina milijuna za stvaranje nečesa nova. Podignuće novih lučkih namještaja sasvim je lako, i nije spojeno sa bajoslovnim izdancima. Prohtjev izjednačenja po sebi je bio zabačen. I trgovina se je lijepo razvijala i napredovala. Je li bilo kakovih poteškoća ili tužaba od strane trgovačkih svijeta, je li itko osjetio potrebu izjednačenja?

Pri statističkim podacima od prije rata Šibenik je bio najjača prometna luka iza Trsta i Rijeke na istočnoj obali Jadrana. Taj svoj razvoj Šibenik ima da zahvali geografskom položaju, veličini, zgodnosti i sjegurnosti svoje prirodne luke. Ima li i jedan razboriti razlog, postoji li i jedan opći interes, da se nasilno uništi ili smanji jedna prirodna pogodnost, koja je od opće velike vrijednosti za gospodarski život, i koja je zapravo glavni uvjet napredka i procvata trgovine,

Odjeci Skupštine Zadružnog Saveza.

Mi smo izvijestili o glavnoj skupštini Zadržnog Saveza i o žalosnoj slici, koju je ona dala obzirom na držanje stare Uprave upogled zadržarstva i voda dalmatinskih radičevaca upogled hrvatstva. O tomu ima ozbiljan članak zagrebački „Obzor“ od 20. ov. mj., te ga u izvadku donosimo za informaciju našoj javnosti:

„Uz Beraldiju i Marušića su se opredijelili demokrati, radikali, „Novodobaši“ (oni od „srednje linije“), Smodlakovi — zemljoradnici (Slade i dr.) i — „blokaši!“ Dok su sve ostale grupe spadale jedna uz drugu, ova je posljednja nepristupila vlastodršcima (tako je opozicija nazivala predsjednika i drugove); barem niko to nije očekivao, a opravdalo se je mržnjom „blokaša“ (Radičevaca — Trumbičevaca, prema klerikalcima. Za čudo, dok se je Beraldiju i drugovima s pravom prigovaralo, da su Savez ne samo „kapitalizirali“ (oduzevši mu zadržarski karakter i duh), nego i — posrbili! Tako je Savez bio postao leglo „srednje-linijaca“, dakle hrvatskih odmetnika, koji su se radikalima i demokratima dodvorivali ostavivši ujedno sve seoske blagajne i zadruga bez novaca, kredita i robe.

Kako da se objasni ovaj nepristupni konkubinac na novoj upravi Saveza, koji bi istina imao da bude radi uspjeha zadržarstva oslobođen tih štetnih strančarskih borbi, ali koji bi imao da služi interesima širokih seljačkih hrvatskih masa, zbog kojih je osnovan? Nije koristio ni otvore-

industrije i svake drage grane privrede?

Privredni krugovi „Novog Doba“ kao da ne računaju u trgovini i prometu sa vremenom. Razlika i od jednog sata je tu mjerodavna. Izjednačenje nola, radi sasvim nuzgrednih razloga ne bi često računalo sa vremenom, a gubitak vremena znači za privredu materijalni gubitak. Dase pak počini sva ta šteta, nepravda i sramota, trebalo bi da država žrtvuje svoje željezničke prihode!

Rekosmo, da svaka luka ima one prednosti, što su joj Bog i priroda dali. Svako je nasilje, da se izopači ono što je prirodno, pogubno. Kad bi se izgradila pruga Sarajevo-Split neka budu uvjereni svi zagovaratelji „izjednačenja“ nola, nebi ovdje ni jednoj duši palo na pamet, da pledira za izjednačenje. Čemu oduzimati Splitu njegove prirodne pogodnosti.

Zar da se vratimo u doba, kad su Madari i Nijemci izigrali tarifalnim trikovima (jer to nije bila nikakva tarifalna politika) pojedina mjesta i predijele, dapače i čitave naše pokrajine? Odbijamo takovu pomisao od svih poštenih privrednih krugova kao i od svih državnih upravnika, koji odlučuju sudbinom našeg saobraćaja.

Svakomuo svoje!

29. listopada.

Peti po redu osvanuo je 29. listopada od onog slavnog dana iz g. 1918. Prolazi bez buke i proglašenja, neopazice, a Hrvati usljed stanja u kojem se nalaze, nakon pet godina oslobođenja i svoje narodne države zaboravljaju na onaj važni akt, kojim je Hrvatski sabor za uvijek prekinuo svaki državopravni odnošaj sa Austrijom i Ugarskom.

Bio je krasan listopadski dan, malo pred podne. More se je ljudstva leljalo Markovim trgom, da moguće zrno prosa ne bi dospjelo na tlo, da ga je bilo baciti. Zvona zazvonile, topovi zagruvahu: na stotine sabalja hrvatskih časnika zabljeskela se na listopadskom suncu, da prisegnu na vjernost hrvatskoj domovini, na njezinu slobodu i nezavisnost.

Otvorile se prozori saborne palače. Prvi onaj što iz saborne dvorane gleda prema Markovoj crkvi, a na njemu se ukaza sjedo-srebrnasta glava starca sa suzama u očima. Bile su to suze sreće i radosti nad slobodom; suze starca, koji je čitav svoj život poklonio hrvatskoj domovini i danas, na posljednoj stepenici svoga života, on valda posljednji hrvatski zastupnik pravoslavne vjere - Marko Mileusnić uzdiže suznim očima hvalu Nebu za taj čas, za taj događaj, što ga je malo prije doživio.

Na drugoj strani saborne palače, na balkonu sakupili su se članovi Narodnog Vijeća. Izmjenili su se razni govornici, a među njima i Svet. Pribečević. Govorio je o samoodređenju naroda, istinskom bratstvu i slobodi, koja podjednako mora vladati za Hrvate i Slovence, kao i za Srbe. Govorio je i Stj. Radić u po prilici naglasio, kako sa ovoga mjesta — Markova trga, — na koje neprijateljsko kopito nikada silom nije stupilo pobjedivši hrvatski narod i uništivši njegovu suverenost, danas hrvatski sabor proglašuje svojom voljom i svojom moći slobodu i nezavisnost hrvatskoga naroda.

Ali na tome istome mjestu — Markovu trgu — bio je okrunjen seljački kralj Matija Gubec usijanom krunom; Khuen. Herdervary održao se je 20. godina na zator hrvatskoga naroda, i može, da se na njem danas, nakon pet godina proglašenja hrvatske samostalnosti bani Juraj Demetrović i njemu slični tipovi i da izvršuju prostu volju beogradske čarsije na kulturnu, ekonomsku i političku propast hrvatskoga naroda. A zašto?! Jer mi Hrvati slabo cijenimo događaje slične onomu od 29. listopada 1918. Živimo u iluzijama bratske ljubavi i privrženosti, europske humanosti i u nadi, da će nas drugi povratiti u stanje hrvatske samostalnosti i suverenosti. Više realnosti u životu, više samopouzdanja i naš narod ne će biti daleko od onoga. Što mu je Hrvatski sabor bio dao na 29. listopada 1918.

ŠIBENIK, 31. listopada.

Opozicionelni blok je propao; opozicionalne grupe ne vjeruju demokracijama dok dok njih vodi, uza sve isticanje Davidovića Svet. Pribičević glavnu riječ. To je ne mali udar za demokratsku stranku, koji izgleda nije ni prvi ni najjači. Ipak se ni radikali ne osjećaju najbolje. Kritika današnjeg koruptivnog sistema, koja i na najvišem mjestu nailazi na razumijevanje počela je, da zabrinjuje inače flegmatične radikale. Radi toga pronose se vijesti o bolesti g. Pašića i zbliženju radikalne stranke Stojanu Protiću. Međutim smrt Stojana Protića poremetila je račune radikalnoj taktici i za uvijek im oduzela iz ruku jedan jaki adut, kojim su i u najtežoj unutrašnjoj krizi mogli istupiti bez uštrba za svoju radikalnu ideologiju. Koji će pravac naikali da danas dadu riješavanju našeg unutrašnjeg problema, teško je predvidjeti, ali kao da i u njihovim očima, u novim izborima predleži jedini izlaz. Misao o novim izborima sve većma sazrijeva, kako u opozicionalnim grupama, tako i kod vladinih krugova. Ova je misao

Za višim ciljevima.

Ministar prosvjete g. Trifunović razaslao je pod br. 24.335 svim školskim upravama u kraljevini otpis ovoga sadržaja:

"Veliki svjetski rat ostavio je u čitavome svijetu, pa i kod nas mnogo nereda ne samo u gospodarskom, ekonomskom i socijalnom, nego i u moralnom pogledu. Proći će još mnogo vremena, dok se sve to stavi opet u red. U tu su svrhu pozvani mnogi čimbenici društvenoga života, ali veliki dio toga posla dodijeljen je školi i učiteljstvu.

Odgoja, kojoj je poglavita zadaća da sredi sve utjecaje na pojedinačni i opći razvitak čovjeka, imala je od vjekada prvu ulogu među čimbenicima za napredak kulture i civilizacije u narodu i u ljudskom društvu uopće.

Obiteljsko i školsko pitanje današnjega vremena mora da udesi svoju odgojnu metodu prema višim ciljevima, koji potječu iz etičkih načela i koji su u skladu sa vjersko-čudorednim, narodnosnim i državnim in-

teresima, tako da će se uspjeti rada pokazati u sretnijem uzajamnom životu. Bez toga nema narodnoga napretka, niti napretka u civilizaciji. Uslijed različitih štetnih upliva, koji utječu na narodnu mladež u moralnom pogledu, nastale su među narodom u raznim krajevima takove prilike, koje dovode narod do moralne propasti, i to naročito uslijed pojave mnogih ružnih instinkata, uslijed nehajnosti za kreposti, uslijed razvratnosti, pohotnosti i uslijed pomanjkanja vjerskog osjećaja. U našem narodu naročito među omladinom iščezavaju lijepi nacionalni običaji i vrline; gubi se patrijarhalno poštovanje i ljubav prema svemu, što je sveto i uzvišeno. Stariji motre sa bolom u duši struju sadašnjega života i putove, kojima srlja mladež u propast. A škola i učiteljstvo pored svoga zvaničnog rada izmedu četiri zida vrlo malo djeluje izvan škole. Učitelji, kao odgojitelji narodnog

podmlatka, moraju i sami uvidjeti, da iziskuje od njih domovina u ovim odsudnim časovima izvršavanje dužnosti i u moralnom i vjerskom pogledu na široj podlozi. Učitelji moraju da prednjače primjerom ličnoga općenja i vladanja među narodom i pogledom na pohađanje crkve, kao što i pogledom na poštivanje i obdržavanje narodnih običaja, njegove kreposti i plemenitoga vladanja i svega onoga, što hoćemo da se odgojom postigne.

Naš je narod već u prijašnja vremena obikao na to, da mladež redovito polazi u crkvu, da se moli i da poštuje Boga, da pjeva u crkvi, da pristupa sv. pričesti, do sluša riječ Božju, što je propovijeda posvećeni službenik Božji, da vrši propise vjerskih obreda i t. d. Izgleda, kao da se je to sve napustilo.

Ministarstvo je obaviješteno, da često u crkvu ne dolazi niti učiteljstvo niti daci; da se vjerskoj odgoji ne posvećuje dovoljna pažnja; da su se posvika i bezbožni čini proširili među mladeži.

Kao je u zakonu o narodnim školama i u propisima o pohađanju crkve naređeno sve to kao dužnost, *onda je redovito pohađanje crkve i dužnost savjesnih odgojitelja.* A i bez obzira na to njihova je dužnost, da učine sve, što je u prilog vjerskom čuvstovanju ne samo kod mladeži, koju oni odgajaju, već i kod svih, koji dolaze s njima u dodir. Time bi se mnogo doprinijelo tome, da se u našem narodu popravi čudorednost i ucijepi ljubav od dobrih djela.

Ministarstvo polaže ovo odgojiteljima na srce te im preporučuje, neka se odlikuju u nastojanju, da redovito dolaze u crkvu, da se brinu za lijepo pjevanje i da prate dačke pjevačke zborove kod crkvenih obreda; da njeguju kreposti kod svojih učenika, pa i kod odraslije mladeži. A neka također nastoje da one, koji se ogriješio o te dužnosti, potaknu na njihovo izvršavanje.

Prosvjetni inspektori nastojat će preko školskih nadzornika, da se u tom pravcu razvije posebni sistem djelovanja. A školski će nadzornici u svojim izvještajima napose istaknuti,

kako i s kojim uspjehom se je podvila ova moja naredba."

Ministar prosvjete:
M. Trifunović, s. r.

Ovoj naredbi g. ministra ne može se prigovoriti. Ova je sasvim umjerna i opravdana. Ali nama je poznato, da je iz toga ministarstva izišlo sijaset naredaba, koje su u očitoj opreci sa gornjim otpisom ministra prosvjete. Kako se na pr. slaže s ovim isticanjem potrebe vjerskog odgoja naredba, kojom su u nekim djelovima naše države zabranjene pod prijetnjom isključenja iz škole dačke Marijine kongregacije, kojima je jedina svrha vjersko-moralni odgoj našog djetstva? Kako se podudara s ovom naredbom jedna druga naredba, kojom se dokađaju duhovne vježbe za dake srednjih škola? Ili zar iziskuje vjersko-moralni odgoj mladeži, da se najstrože zabranjuju dacima vjerske organizacije, kojima opet nije bila nikakva druga svrha, nego što intenzivniji vjerski i čudoredni odgoj. Ili je zar vjerski i moralni odgoj djece iziskivao, da se u Vojvodini tjeraju svećenici iz škole, te da se tamo zatvaraju konfesionalne škole? Sve to i još mnogo drugih ukaza i naredaba, što ih je izdalo ministarstvo prosvjete, kosi se sa navedenom naredbom g. ministra. Ali ipak može i ova naredba dobro poslužiti onim našim nastavnicima, koji bi rado bili upravlili svoje djelovanje u tom pravcu, ali ih je suzdržavala bojazan, da takovo djelovanje ne bi odgovaralo intencijama ministra prosvjete. Njima ova naredba daje slobodu rada i vazda u njoj imaju zalede, koliko za svoj pozitivan rad, toliko za suzbijanje namjernog nastojanja nekih ternekih, koji u takovom odgoju, kakav im stavlja na srce ministar prosvjete, vide natraznjaštvo i intelektualnu zaostalost. Ova naredba ima i tu dobru stranu, da koliko desavuiše ranije izdane naredbe ministra prosvjete protivne intencijama ove, toliko daje dovoljštinu i priznanje onima, koji su davno prije ove naredbe radili na vjersko-čudorednom odgoju naše mladeži, a više puta spravni, da budu šikanirani radi toga rada od samog ministra prosvjete.

ŠIRITE DOBRU ŠTAMPU!

PODLISTAK

Mrtvi Dan.

Slava Ti, moj Gospode, radi naše sestre smrti tjelesne, kojoj ne može nijedan živi čovjek izmaći!

Sv. Franjo. "Pjesma sunca".

Naša je duša tajnstvena lira, kojoj je cilj: da zvuči Bogu na slavu. Sve što je izvan nas može da je gane na zvuke, jer sve što miriše, blista i šumi izvan kule, u kojoj živi naša ličnost, nosi biljeg relativne ljepote — iskru s luči vječnog i apsolutnog uzroka; a duša i ljepota snube se i ištu.

Nema na svijetu ništa ljepšeg od Crkve, jer od nje nema ništa boljega ni savršenijega. Ona je čedo rođeno nami, ne po krvi ni po volji putenoj ni po volji muževljoj, nego po Bogu. Bila je uvjet sreće našega duhovnog života. Bog ju nam je dao kao Adamu Evu: da ne živimo sami, jer veae soli! A takvo je djelo Božje lijepo. Crkva je savršeno društvo. Ima za svrhu: bonum perfectum. Ljepota je sjaj savršenosti. Crkva je dakle lijepa. Njezine istine, kojima nas na putu k Gospodinu prosvjetljuje, objektivne su, ne prividne. Pravila života, što nas, od instar Coloraii svoje dogmatike, naučava pristaju nam kao krila ptici.

Ustroj je njezine hijerarhije, od grimiznozelene reverende seoskog dušobrižnika do zlatnoga križa na papinoj tijari, tako lijep. da i najvelebnija gotička katedrala blijedi pred njim kao vizija pred bajnijom vizijom. A crkvena liturgika? Pjesma je to nad pjesmama i svaki obred zasebno grandiozno pjevanje. Ogledajmo samo Mrtvi Dan.

Crkva je uokvirila Mrtvi Dan u mjesec novenbar. Onda je zemlja u klonuču energija i u žudnji da počine pod žutim lišćem, pod slojevima snijega, u snji oblaka. Rodila je mnogim cvijećem, plodovima i sjemenkama. Plodnost joj je presahla u izmorenosti. Izmorenost donosi starost. Starost želju za pokojem, zemlja je u novenbru ostarijela kraljica, koja bolno pregara svoju snagu i čeda svoje snage, onako milo tetošena krilima svećanih tišina i povjetaraca, sjajno darivana od sunca, te osim kratkih olujnih časova, vavijek nasmijana. Sve je to bilo... Zemlja se u novemburu sprema na počinak, koji će doskora naličiti smrtnome snu, a koji sa raspršiti će mlado proljeće, jer je život jači od smrti. Svaka se stvar u smrti preporada. U tome novembarskom okviru Mrtvi Dan stoji lijepo kao uvehli dul na krilu uciviljene ljubavi.

Chateaubriand, njezna duša i mekano srce, obišao je sviješću kritičara i sentimentalnošću pjesnika pinakoteku svete crkvene godine. Pregledao je dvorane: zvjezdanog Božića, mirisnog Uskrša, žarkih Duhova i svjetlog Uzašašća. Unišao je pod kube Mrtvoga Dneva i zamjetio je neizrecivu harmoniju između prirode, svetih crkvenih dana i njihovih obreda. Crkva je režiser nenatkriljive vještine, a svojim obredima tako savršeno glumi, te svaki njezin glas ili kretnja, u svjetlim časovima, kada je materijalnost u nami staložena, može da nas, poput Claudela i Jamesa, poplavi najumjetničijim užiticima, zagrije nas i založi za najplemenitije ideale.

Crkva na Mrtvi Dan tuguje. Zvona zvone i brencaju otežito, teško. Hramovi su i žrtvenici u crnini, bez nakita. Tamjanov miris žestoko odiše mirom. Svijeće su u taj dan neizrecivo blijede. Pjevanje svećenika, molenje vjernika, odor, grobovi, čempresi, žurmarin, perunika, magle, vlaga... Sve zajedno: Crkva na Mrtvi Dan tuguje. Ali tuga je Crkve šećerna. Sva je njena sunceom obasjana. Crkva vjeruje... Vjeruje u Boga i u duše stvorene za Boga. Bog je na nebu, duša na zemlji. Duša ište Boga. Nije inokosa. Suputnik joj je tijelo. Duša i tijelo ciljevima i zahtjevima razrožni

su. Duša mora čuvati svoju superiornost nad tijelom. Tjelesne su strasti gljive otrovnice, a duša se mora hraniti lazorum istine, dok, prebrodivši vrijeme, laka, svjetla i dobra ne priprije u vječnost i — zagrlji Boga. Ovo je zakon, što proistječe iz biti stvari. Ali: Rari nantes in gurgite vasto. Nema broda, bez udara ni čovjeka, koji nije pogriješio. Pogriješio utisne mrlju na krila duše. Svaka se mrlja dade isprati. U Crkvi je, sred šume hizona, čudotvorna kupelj pripravljena kupanju duša, koje nijesu čiste. No duša bude nesmotrena. Nesmotrenost je kadgod prati do vječnosti. Kralj je vječnosti Bog. Pravedan sudac. Kako duša ne prosudi, prosudi Bog. — Tijelo leži mrtvo gdje ga je smrt zatekla, a duša s bolne svijesti čemerna, kao ranjena ševa, leti daleko od svetog Boga: u Čistilište. Bol duša u Čistilištu grolji u srcu Crkve, ali joj istu blaži nada u ljubav Božju. Pakao je katastrofa, a nad Čistilištem kruže andeli i titra sjaj Božjih zjenica. Pakao će ostati, a Čistilišta jednom ne će biti. Posrskati će ga raj. Nestali će i Mrtvoga Dneva i njegove nasmijane tuge. A naše zlatne kule, viloviti sanjci i naša politika? Proći će i te svjetle magle. Sve će proći. I vjera i nada i beznade. Nad razvalima će velikim samo sjati neugasivo sunce Ljubavi....

Dr. Josip Mijat.

† STOJAN PROTIĆ

U nedjelju preminuo je u Beogradu bez dvojbe najveći državnik našeg Kraljevstva; preminuo je u času kad je htio, da novom snagom poradi oko ozdravljenja unutrašnjih prilika u državi. Nitko kao on nije na vrijeme uočio potrebu sporazumnog rada svih triju plemena na svim poljima državne uprave. On je pripremio i prikazao, kao tadašnji ministar predsjednik, jedan nacrt ustava, koji i ako nije u svemu odgovarao potrebama i željama Hrvata, ipak je bio smatran po-desnim, da služi kao dobra baza za raspravu i postignuće sporazuma. Nije našao odaziva kod tadašnjih vladajućih stranaka demokrata i radikala, kod kojih na odličnom položaju nije bilo državnika širokog dalekovidnog pogleda, kao što je bio Stojan Protić. I to je bilo fatalno za daljni razvoj naših političkih prilika.

Ipak Stojan Protić nije malaksao. Stavio se je na čelo borbe oko sporazuma između tri plemena i oko ozdravljenja upravnih prilika suzbijanjem korupcije, koja je preotimala maha sve to više. Borbu je vodio žarom mladog pobornika, neobzirno, neustrašivo. U toj borbi nitko od protivnika nije mu bio dorasao, da realnim sredstvima i znanjem pobija njegove namisli. Protivnici su se latali intrige, koja ga je na zadnjim izborima oborila. Ali ni tada nije sustao, nego, starac od 67 godina, smatrao se je zvanim i dužnim, da borbu nastavi.

Njegova smrt znači težak udarac narodu i državi, gdje izgledi za jednu uvidavniju, čestitu politiku i upravu postaju sve to slabiji. Teško da u današnjim prilikama nade dostojna nasljednika.

Vječna mu pamjat!

Kulturna Italija.

Br. 1062 CAB.

PREFEKT POKRAJINE FURLANIJE.

Budući zahtjeva najveći interes države i poseban interes drugojezičnog pučanstva, koje se nalazi u granicama Furlanije, da se društveni, intelektualni i kulturni odnosi među starim i novim talijanskim državljanima olakote i postanu srdačniji;

budući se izdavanje časopisa u tuđem jeziku, koji razumiju samo manjinske skupine, takvoj svrsi protive;

budući najzad držanje nekih časopisa dokazuje, da isključiva uporaba tuđega jezika može dovesti njegove voditelje do toga, te zaborave da časopis izlazi u talijanskoj zemlji;

stoga na podlozi § 3. pokrajinskoga i općinskoga zakona prefekt izdaje sljedeće

NARENĐENJE:

Svi časopisi koji do sada izlaze u pokrajini Furlaniji isključivo u tuđem jeziku, morat će od 21. oktobra 1923. dalje dodati naslovu, člancima i svakoj posebnoj stavci odgovarajući prevod u talijanskom jeziku.

Časopisi, koji se ne budu držali ovog narenđenja, bit će zaplijenjeni, a proti prekršiteljima postupat će se po zakonu.

Predstavnici javnih vlasti imaju nalag da izvrše ovo narenđenje.

Videm (Udine), 19. oktobra 1923.

Prefekt Pisenti v. r.

Iza raznih dokaza talijanske kulture, koja se je dokumentirala u ricinusu ulju, ubijanju hrvatsko-slovenačkog elementa, uništavanju njihovih imovine i zatvaranju hrvatskih i slovenačkih škola, trebao je i ovaj akt službene Italije, da dokumentira da-

našnju svoju kulturu. Ne smeta, da je Italija opozvala tu naredbu usljed općeg zgražanja svega kulturnoga svijeta; ona nam otkriva dvije važne činjenice: što je sve Italija kadra učiniti na uništenje hrvatskog i slovenačkog življa u Istri i Gorici, i da naša vlada, niti jedan i najmanji diplomatski korak ili čin nije učinila, kojim, bi se zauzela za tamošnje naše pučanstvo i pokazala, da osuđuje i ne može dozvoliti takav postupak prema našem elementu.

Gradske vijesti.

Iz uredništva. Današnjim je brojem našeg lista preuzeo uredništvo dr. Ante Živković, odvjet. kandidat. Usljed tehničkih poteškoća pri promjeni uredništva ovaj broj je zakasnio. Radi blagdana svih Svetih ne će moći ni sljedeći broj izaći redovito, što neka cij. pretplatnici uzmu na znanje. Uredništvo će se u najskorije vrijeme odužiti dvostrukim brojem, koji će u glavnom biti posvećen radničkom pitanju.

Jere Stojić slikar. Polovicom prošloga mjeseca otvorila se u Zagrebu 18. izložba Priljetnog Salona. Svoje radove je izložilo dvanaest umjetnika iz naše domovine, među kojima se ističu Bjelčić, Kokotović, Stojanović, Stanojević i Milunović. Kao gost izložio je četiri slike i *Jere Stojić*, brat Markov, šibenčanin, nastanjen u Boci Kotorskoj kao viši poštanski činovnik. Jedna je od tih slika i prodana (Mrtva priroda). — Dopisnik „Novog Doba“ (29. IX.) piše o Stojiću: „Vidi se jak, neizrađen talenat, koji nema prilike, da dođe u svoj svijet“. „Slobodna Tribuna“ (29. IX.) pak ovako se izražava o njegovim radovima: „To su minuciozne, akademski korektnije radnje čovjeka, koji žive negdje daleko od svih umjetničkih novotarija, problema i traženja“. Slično je pisao o njemu „Obzor“ (od 30. IX.) i „Riječ“ (od 18. IX.) Dakle naš umjetnik, koji je samouk, može biti zadovoljan ovakvom kritikom, pogotovo što on nije nikad imao kakvih pretenzija, niti je u javnosti izlagao. Na nj se srećom namjerio mladi crnogorski slikar Milo Milunović, koji je u istom Salonu dobio počasno mjesto. Milunović se bavio slikanjem u katoličkoj crkvi u Pračnju, i to gratis, i ako je pravoslavne vjere. Tom prigodom upoznao se sa Stojićem i njegovim radnjama i obodri ga, da neke od njih skupa s njegovima pošalje na zagrebačku izložbu, što on i učini. — Nama je veoma milo, da se eto naš sugrađanin, i ako vremešan, proćuo kao uspjeti slikar.

† **Ive Jakovljević.** Dne 27. ov. mj. umro je nakon kratke a teške bolesti naš sugrađanin, trgovac Ive Jakovljević. Pokojnik je bio štovan od svojih prijatelja i kolega, što najbolje dokazuje veličanstveni sprovod, kojim je bio ispraćen do vječnog počivališta. Na čelu žalobne povorke iza križa bio je nošom ogromni vijenac sa hrvatskom trobojnicom i natpisom „Ivi Jakovljeviću Hrvat gradu Šibenika“, pa za njim redom mnogobrojni vijenci. Uz brojno građanstvo, u velikom broju bilo je zastupano mjesno „Udruženje trgovaca i industrijalaca“, kojega je pokojnik bio član. Obitelji pokojnika i njegovoj rodbini naše saučesće.

Društvo za promet stranaca. Dne 22 i 23 ov. mj. ustrojio se je promicateljni odbor za provedenje organizacije za promet stranaca. Sastanak je bio u općini, pri kojem su imali učešća i članovi Općinskog odbora.

Naši skauti. U nedjelju, 28 ov. mj. *Steg izvidnika* na mjesnim srednjim školama imao je svoju slavu. Krstio je svoju lijepu i ukusnu zastavu u crkvi sv. Dominika uz prisustvovanje upravitelja g. Ježine i drugih profesora. U goste našim skautima stigao je brojno zastupanje „Steg izvidnika“ iz Splita pod vodstvom prof. g. Barbeti. Iza krštenja zastave i na odlasku gostiju skauti su prošli povorkom kroz grad, te su bili predmet srdačnih simpatija svega građanstva. Ovom prigodom nelijepo su se ponijeli glazbari, koji su stavili prevelike zahtjeve za sudjelovanje pri ovoj proslavi.

Predavanje o potresu. U petak 25. ov. mj. u 4 sata po podne pred dupkom punom dvoranom Kina „Tesla“ održao je poučno i znanstveno predavanje o potresu Univ. prof. g. Jelenko Mihajlović, direktor seizmološkog zavoda u Beogradu. Iznio je u kratkim potezima svoja opažanja prigodom ispitivanja terena šibenske okoline, istaknuvši na osobito zadovoljstvo svega našeg građanstva, da nema nikakove bojazni jače katastrofe od potresa koji se kod nas pojavljuju. Na koncu predavanja prof. Mihajlović je bio burno pozdravljen. Bude li nam prostor dopuštao na ovo ćemo se predavanje u dojučem broju potanje osvrnuti.

„Filharmoničko društvo“ javlja p. n. građanstvu, da prvom plovicom novembra o. g. ponovno otvara školu za gusle; poučavat će apsolv. konservatorist g. Srećko Karaman. Prijave se za upisivanje primaju dnevno od 12—1 sata i od 7—8 sati u društvenim prostorijama.

Mornarička slava. Danas rano u jutro topovi su najavili mornarsku slavu, koja se danas slavi, kod Mornarske komande. Bit će izvješena na ratnim ladama nova zastava ratne mornarice.

Smrt Antuna Bogdanovića. Dne 23 ov. mj. naglo je preminuo u Trstu naš sugrađanin veletržac Antun Bogdanović. Izgleda, da su ga nesretne poslovne prilike dovele u očaj, tako da je tragično svršio. Pokojnik je za života, kako konstatiraju i tršćanske novine, bio u Trstu dobro viđen i od svakoga poštovana ličnost. Nikad nije tasio svojih slavenskih odjeća. Bio je član uprave velikih poduzeća. Vazda se je zauzimao za interese Šibenika i nastojao, da bude našem svijetu pri ruci. Ostavlja ženu i nekakvu djecu. Njegovoj brojnoj rodbini naše saučesće.

Grabežno umorstvo na Marjanu u Splitu. Dne 22. ov. mj. nađena je na Marjanu u Splitu lješina mladića, za koga su svi indiciji govorili, da je ugušen. Više dana nije se mogao ustanoviti identitet osobe, niti ući u trag zločincima. Konačno se je ustanovilo da se radi o grabežnom umorstvu, i da je umoren višanin, a zove se Ante Bakulić Ivičević. Temeljita je sumnja, da su ga umorili neki njegovi višani, jer je imao 100 engleskih funti uza se. Uapšeno je više osoba.

U fond Uboškog doma prigodom smrti svoga brata Ive Jakovljevića darovao je g. Marko Jakovljević 200 dinara.

U fond našeg lta, da počasti uspomenu pok. Ive Jakovljevića darovao je g. Rade Gulan 100 dinara. Uprava harno zahvaljuje.

Dvor. savj. Ivan Pastrović uvršten je u imeniku odvjetnika u Šibeniku.

Zadnji trzaji. Kako po ostalim mjestima naše zemlje, tako i u našem gradu „orjunaši“ se nalaze u agoniji. Zadnje znakove života htjeli su pokazati u predvečerje odlaska svoga vode zubara Josipa Kesslera, te je u nedjelju 18. ov. mj. pred Narodnom Kavanom na Poljani došlo do sukoba između njih i mjesne hrvatske omladine. Kao obično Poljana je bila puna svijeta te večeri, što nije smetalo na obudne orjunaše, da upotrebe oružje. Koliko smo izvješteni, Kessler je ispalio jedan hitac u zrak videći, da će izvući tanji kraj, ali podvornik kod mjesne Slavske Banke Jurišić nišaneći na jednog omladinca, ispalio je dva hica prema narodu na Poljani. Pukim slučajem nije pogodio cilj, ali je zato rano jednog mladića, koji se je posve nećužno nalazio tu u blizini. Sutra dan je g. Kessler ostavio naš grad. Uapšeni su spomenuti Jurišić i jedan omladinac. Zanimljivo je, da te večeri policiji nije bilo u blizini niti traga, premda je skoro cijelom građanstvu bilo poznato, da da se baš za 7 sati na tom mjestu sprema taj sukob.

Teška nesreća. U nedjelju 28. ov. mj. u Prvič Šepurini dogodila se je teška nesreća, kakve naš grad i okolica ne pamti. Dva mladića Lovre Cukrov pk. Frane od 17 g. i Grbelja Marijan Špirov od 16 g. našli su negdje šrapnel-granatu, te su oko 1 sata po podne pošli svom drugu Andriji Mijat Nikinu, koji je čistio lađu. Dok je ovaj čistio lađu, oni su se zavukli pod provu i stali otvarati granatu. U času kada je Cukrov pritiskao granatu o prsa, da je otvori—ova je eksplozirala i na komadiće raznila nesrećnoga mladića. Uopće mu nije bilo moguće naći neke djelove tijela. Grbelja je zadobio teške smrtonosne rane, te je par sati kasnije podlegao istima u bolnici. Mijat je teže ranjen u vrat i nogu, ali van pogibelji. Lađa je na više mjesta prubušena, a „škaf“ od prove skoro vas uništen. Ova teška nesreća izvela je silan dojam u narodu Šepurine, osobito što zna, da je mogla biti još strašnja. Neposredno uz lađu, koja je bila uz obalu sjedila je grupa od dvadesetak seljana i da ne bude bilo u zatvorenu prostor, bog sam znade, kako bi se još ta nesreća svršila.

Dr. A. Jugović liječnik-zubar iz Splita prispio je u Šibenik te ordinira u Hotel Krka soba br. 30. od 8 do 12 i od 3—6 sati.

Medicinskih knjiga

razne struke i sadržine nude se na prodaju. Obratiti se u Hrvatskoj Zadrudnoj Tiskari.

Ponuda

za sjeme od buhača. Tko želi obaviti, neka se obrati na adresu!

Marko Graovac, trgovac - Rogoznica.

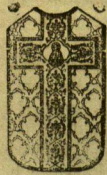
SINGER šivači strojevi

— na cijelom svijetu poznati su kao najbolji. —

Podružnice i zastupstva u svim mjestima.

Centrala za državu S. H. S. Zagreb, Marulićeva ul. br. 5. II. kat.
Filijala Šibenik, Široka ulica.

Josip Neškudla i drug
 tvornica crkvenih paramenta i pribora
JABLONÉ - Čehoslovačka.

Preporuča se svim svećenicima za nabavu svih u tu struku spadajućih predmeta, kao misne haljine, pluvijali, crkveni i društveni barjaci, kaleži, ciboriji, monstrance, kipovi, križni putevi i t. d., u kojoj god izradbi i cijeni.

Misne haljine iz teškog svilenog damaska, križevi izvezeni u svilu, svilene i zlatne porte od Din. 1500 unaprijed.

Stara crkvena odijela popravljaju se strukovnjački. Kaleži i ciboriji pozlaćeni u vatri od Din. 300 unaprijed. Za solidnost tvrtke jamče nebrojene zahvalnice i 110 godišnji opstanak tvrtke. Na sve upite odgovara odmah i predlaže uzorke

J. NEŠKUDLA - LJUBLJANA
 Sv. Petra cesta 25.

Vida -

toaletni sapun je dobar i uvijek jednako dobar.

Novost za svaku katoličku kuću
 po svim hrvatskim krajevima jest

„KRUH NEBESKI“,

najnoviji i jedini molitvenik odobren od svih hrvatskih biskupa, glavni dio uređio dr. Ivan Šarić, nadbiskup vrhbosanski.

Izdalo ga Društvo sv. Jeronima u Zagrebu. Stoji 30 K, za članove 24 K. Radi kamata za uloženu glavnici i radi općeg poskupljenja bit će od Nove godine povišena cijena na 40 K, za članove 30 K.

Dobiva se kod Društva sv. Jeronima, a uz nečlansku cijenu i u svim boljim knjižarama.

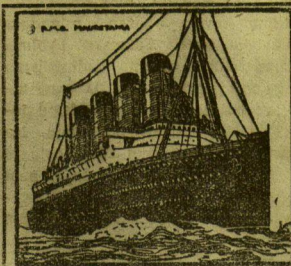
DROGARIJA VINKO VUČIĆ - ŠIBENIK

Skladište kemijskih proizvoda, laka boja, gumenih predmeta i o.

OPTIKA.

Naočala -- Cvikera.

Izvršuje svaku izradbu po okul. Ispječnikom propisu. Prima se popravci.

CUNARD LINE

Najbrži parobrodi svijeta. Izravni putnički tovarni i expres saobraćaj od Hamburga i Cherbourga za Ameriku i Kanadu

4 dimjaka, 5 1/2 dana. Vlastite kabine za putnike III. razreda. Putnike prate iskusni činovnici do luke ukrcanja, te im putem pruže u svakom pogledu dragovoljno svaku pomoć. Uputstva daje: Cunard Line.

Glavno zastupstvo za Jugoslaviju: Jugoslavenska banka d. d. Zagreb B-cesta 33, kao i naša Agencija zastupnik Josip Jadronja - Šibenik. Brz. naslov: „Cunard Line“ Šibenik.

PAPIRNICA
GRGO RADIĆ
ŠIBENIK (Glavna ulica).

Bogati izbor svih vrsti umjetničkih dopisnica.

Prodaja školskih potrepština, raznog papira te sve vrsti kancelarijskog pribora.

Skladište knjiga za osnovne škole.

Igračke za djecu.

Posluga brza i solidna.

Cijene umjerene!

Sva je kršćanska kultura danas na katoličkoj štampi!

RATAR D. D.

Veletrgovina gospodarskim potrepštinama i proizvodima

Z a g r e b

PODružNICA: S U Š A K

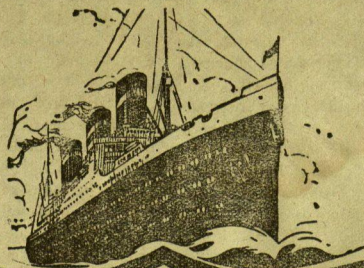
Tvornička ulica broj 15.

Telefon 14-59 Interurban 15.

Brz. naslov: „RATAR-SUŠAK“

dobavlja sa svog skladišta na Sušaku, Bakru najpovoljnije:

BRAŠNA, ŽITARICE, KOLONIJALNU ROBU, 16% SUPERFOSTAT, 18% THOMASOVU DROZGU, 40-42% KALIJEVU SOL, 12-15% KAINIT I VAPNENI DUŠIK.

Parobrod

“LEVIATHAN”

59956 Br. Reg. tona

Najmoderniji, najveći i najluksuzniji oceanski parobrod. Najveći naponi znanosti, snage kapitala i pronalaznog duha utjelovljeni su u ovom čudesnom parobrodu. — Neprisporodiva udobnost u svim razredima.

u New York na 7. augusta, 1923, zatim 28. augusta 18. septembra, 8. oktobra, 29. oktobra itd. svaki treći tjedan utorkom iz Southamptona — Cherbourga. — Sve pobliže kroz dole naznačene adrese. —

BREMEN — NEW YORK

izravna veza sa sjajnim američkim vladinim parobrodima. — Ne nadkriljivi na udobnosti, čistoći i izvrsnoj opskrbi. — Brzi i sigurni brodovi.

„George Washington“ „President Fillmore“ „President Harding“
 „President Roosevelt“ „America“ „President Arthur“

Zahtijevajte pobliže upute i plovidbenu listinu broj 234.
 Zgodna prilika za otpremu robe

UNITED STATES LINES

Generalno zastupstvo za Jugoslaviju:
 Beograd, Pašata Beogradske Zadruga.

Zadružna gospodarska banka d. d.

Vlastita zgrada
 Glavna ulica 108.

Podružnica Šibenik

Brz. naslov *Gospobanka*.
 Telefon br. 16 - Noćni 67

Centrala Ljubljana.

Podružnice:

Đakovo, Maribor, Sarajevo, Sombor,
 Split.

Ispostava: Bled.

Dionička glavnica i pričuva
 preko K. 60.000.000.

Ovlašteni prodavaoc srećaka državne
 lutrije.

Prima uloške na knjižice, te ih ukamačuje
 najpovoljnije.

Oprema sve bankovne i burzovne transakcije.